

• رۆ گەردوونی زوانی ئەڤایی جە گەردلایە تا بیرۆز بۆ •

زوان بە گەردی دیاردیوی کۆمەلایەتین. مادام کۆمەلگاو ئانزانیه تی بە رده وام ئینا جە ئە وە قاریای و گە شە کە رده یه، زوانیچ ئە وە قاریایش مه ئ سەر رە و گە شە کە رۆ. زوان یۆ چا دیاردانە کە چە نی ئانزانی پیڤا بۆ، چە نیش مه نوو و گە شە کە رۆ و چە نی فۆتییای ئانزانیچ ئاڤیچ فۆتیۆ. پیجۆرە تاومی به دلنیا یه وە و اچمی کە مافوو پارێزنا ی و وانای و پە روه رده ی به زوانی ئە ڤایی مافیوی سەر تایی و یۆن جە مافه بنه رته یه کاو ئانزانی کە جە جارنامە و گە رده وونی مافوو ئانزانی پاگی ریش سەر وە کریان.

زانایاو به شوو زوانشناسی و کۆمەلشناسی و دادوهری و هەر پاسه ری کوزیایو یونسکو یچ پاگی ری کە را سەر و پارێزنا ی و گە شە کە رده ی زوانی ئە ڤایی و هەر هیرشیۆ پە ی فۆتنا ی زوانی ئە ڤایی و یان وەر پە نگ و سته ی وەر وو گە شە کە رده ییش به توندی ئیدانە کە را و به تاوانە ش مڤا قە لە م.

بیگومان زوان سەر وە توو سامانیوی مه عنه وی گە رده و کۆمەلگاو ئانزانیه تین و مشۆ گە رده سە لاتییو بی ئیلا و ئە ولا دڤاناش پۆرە بنیو به ره سمیش بشناسۆ و گە رده ئیمکانیۆ پە ی گە شە کە رده ییش فه راهە م کە رۆ. فۆتنا ی و تە نانه ت هە ولدای پە ی فۆتنا ی زوانی ئە ڤایی نه تە نیا دژمنایه تی و تاوانکارین وەر انوهر وو قسه پە نه کە راو ئا زوانیه، به لکوو به ئاشکرا دژمنایه تی و تاوانکارین وەر انوهر وو گە رده و کۆمەلگاو ئانزانیه تی.

به پاو یاسا میاده وله تیاکا دژ به تاوانکاری ژنۆسایدی، دژمنایه تی و هە ولدای پە ی فۆتنا ی هەر زوانیوی چ ئاگایانه و چ سه هوهن زوانکوشی دریۆ قە لە م و به گە رده ی به شیۆهن جە تاوانکاری ژنۆسایدی. ژینۆساید (گە لکوشی) گە وره تە رین تاوانه نه کە واهرانوهر وو ئانزانی کریاینه و یان کریۆ. شالاوه کاو ئە نفالی و گە لکوشی ئە رمنیه کا به ده سوو ترکه کە مالیسته فاشیسته کا و سوچنا ی جووله کە کا به ده سوو نازیه کاو ئالمانی و ... نموونی زه قی ژینۆسایدینی.

وهر پە نگ و سته ی وەر وو گە شە و زوانی و پاشیلکە رده ی مافو وانای و پە روه رده ی به زوانی ئە ڤایی ئاسه وارۆ فره نه ری نییش سه روو قه واره گی رته ی کە سایه تی و وه لکه وته ی کۆمەلایه تی زارۆی هە نی، پیسه و : شیویای سیسته می هزری (نظام فکری)، سه قه تی گە شە ی کە سایه تی، کز بیه ی بلیمه ت و تازه گە ری هزری، لاوازی به روسته ی هزر و هه ست و سوۆزی، شیویای پیوه ندیه بنه مالهی ی و کۆمەلایه ک، ده س کپشته ی جە وانای، سه رنه کە وته ی جە فی رگه کانه و.... ئا ئاسه واره نه ری نیانی کە زارۆلی گە له بنده سه کا توشیشا با.

ده وله ته داگی رکه ره ک، پیسه و ئیرانی، ترکیه ی و عروبه ی و هەر پاسه زوانکوشه کاو لاو ویما پە ی سه پنا ی زوانه کە و ویشا، به رده وام هە ولۆ فۆتنا ی زوانه کاتریشا داینۆ و ئیسه یچه مڤا: وەر به س کە رده ی پە روه رده ی به زوانی ئە ڤایی، سووکایه تی به زوانه کاتهری، فۆتنا ی سه روه توو سامانی نویسیای و وچیا ی، مارای کە سایه تی قسه پە نه کە راو ئی زوانا، شیونای و پە رده ییشا، گۆش نه ڤای به ئاوه ڤانی

وه لاته كه يشا، چۆلكه رده ی ده گا و شار و گلپرگه يشا، ئيزن نه ڈای به هه رمانه ی مېديايشا و... نا تاوانكار يانئى كه داگير كه ره كا و هه رپاسه زوانكوشه كاو لادو وېما په ی ياواى به مه خسه ڈه دژه ئانزانپه كاشا نه نجامېشا داينئى و ئيسه يچه مډا. داخه كېم هه ورامانوو ئيمه يچ ئى كاره ساتا ئاماينئى ملشه ره و بېپنئى مه رده زمه و سه رپش. به لام به هه و لادو هه وراميه دلسوچه كا و هه رپاسه دلسوچاو هه ورامانى، ئى زلم و زوره ئاشكرا كريا و ياوا گوښوو ده مووده سگا پيوه نډيداره ميا ده وله تپه كايچ. په وكه ی يونسكو وه شبه ختانه ئاماوه ده ننگئى و لايه ش كه رد لاشه و و زوانى هه ورامپش وست دلئى ليستوو زوانه هه ره شه وه نه كرايپه كا. جيا چانه يچه يونسكو ته نانه ت هه ورامانش وست دلى ليستوو پارېزناى ميراسه فه ره ننگيه كاو يونسكو و پيجوره په رسه و هه ورامانى بيبه به په رسپه جه هانيه.

داگير كه ره په ی ئانه يه كه گهل يان نه ته ويوى بنده س فوټنو، يو هه مجار زوانه كه يش كز و لاواز كه رو و دماجار فوټنووش. ئاسه واره فه ره ننگيه كاش سه رووه، زوانوو وپش به زور سه پنووره، ئيجا مه ئى به زوانوو وپش كتيپيشا په ی منويسو، فه ره ننگيو بېگانه شا په ی تاشو، ويه رد يو پته رشا په ی منويسو و دماجار جه گرد مافيوى ئانزانى پرووتشا كه رووه.

هه رچن به ئامای ئينترنېتى و تيكنيکه تازه كا و وهروه لادو بيبه ته توره كوومه لايه تپه كا ئېمكا ئيوى تازه په ی ئيمه ی هه ورامى زوانپچ هور كه وت و هه ورامى زوانه دلسوچه كا تاوانشا تا راديوى خاس ئى ته كنكيه وزا خزمه توو گه شه كه رده ی زوانى هه ورامى، كه فره ياگئى ده لوه شى و ده س وه شى و په نه زانايپه، به لام مه رده زمه زوانكوشه كه هپشتا گپانش ئينا چه نه و جه هه ول و ته قالادو وپش په ی فوټناى زوانى هه ورامى كه م نه كه رده نه و.

چي روونه و پي بوونه وه سپاس و ريزيوى تايپه تم هه ن په ی خه لكوو هه ورامانى به گردوو زانايپا و نويسه ره دلسوچه كاشه و، كه ويپه خشانه ئامپنئى ميډان و به نويسياپه كاشا به زوانى هه ورامى دلئى توره كوومه لايه تپه كانه، به نويسته ی كتيپه به نرخه كاشا به زوانى هه ورامى (رومانئى، بابته تى زوانه وانپئى، نه ده بيبئى تاريخيئى، كوومه لايه تى و...) كتيپخانه و هه ورامانپشا ده وله مه ند كه رده ن و بيبئى ياگئى شانازى و هيواو خه لكوو هه ورامانى. ده ستا وه ش بو، نامپتا هه تاهه تان دياره نه و نموونپندئى په ی نه وه ی ئايه نده و هه ورامانى.

موختار كه ريمى – ئالمان

۲۱،۰۲،۲۰۲۴